

(Arkk. O. 109/18.3.1997)

Mjt 1000 70 2431

Kunta:	SAVONLINNA	Kylä:	Hannolanpelto
Nimi:	Kääränkangas <i>b</i> (ovat samaa kohdetta)	Inv.nro:	134 42

Mj.tyyppi: asuinpaikka Luokka: 2
Ajoitus: varhaismetallikautinen

Kartta: 4211 07 Koordinaatit: Paikka +- 50 m
X: 6867 88 Y: 4441 94 Z: 78.0 Z2: 80.0
p = 6868839 i = 3599579

Keramiikkaa ja rautakuonaa kahdesta koosta aurausvaioista.
Hyvin loivasti kaakkoon laskevaa hiekkakangasta.

Tutkija: Bilund Antti tarkastus vv/kk 1996 / 5

Tila: Hannolanpelto 740 506 0001 0062 (kunta kylä tila talo)
Omistaja: Erkki Kosonen
Osoite: Hannolanpelto 57310 SAVONLINNA

Löydöt:

- KM 29460: 1 SAVIASTIANPALOJA, asb, 1 kpl, sekoittena jonkin verran pitkä- (5 mm) ja ohutkuituista asbestia, seinämän paksuus 6-7 mm, pinnat sileät (ulkopintaa vähän), reuna ulospäin paksunnettu, reunan päällyys jokseenkin vaakas.
- KM 29460: 2 SAVIASTIANPALOJA, asb, 2 kpl, pieniä muruja.
- KM 29460: 3 RAUTAKUONAA, 3 kpl, metallipitoista, runsaasti kaasukuplia, suurimmassa palassa yksi tasainen pinta, johon on tarttunut kiven pinnasta lohjenneita kiviliuskoja.
- KM 29460: 4 PALANUTTA KIVEÄ, 4 kpl, palanutta ja kuonaantunutta kiveä ja hiekkaa, yhdessä kivenkappaleessa siihen kiinni sulanutta kuonaantunutta savea.

Paikka sijaitsee Savonlinnan tuomiokirkosta 5.1 km N, Haapaveden koillisrannalla olevan Haapalahden luoteispuolella.

Bilund 1996:

Tarkastaessani 5.5.1996 asuinpaikkaa Kääränkangas b, jonka kohdalla maan pintaa oli laikuttamalla rikottu, havaitsin noin 200 m etelämpänä toisen asuinpaikan.

Löytöpaikka sijaitsee Kääränkankaan kaakkoislaidalla, hyvin loivasti kaakkoon laskevalla kankaalla. Paikalla on useita korkeuskäyrien suuntaisia matalia, lähinnä vallimaisia rantamuodostumia, mutta ei selvää rantatörmää. Parin kymmenen metrin päässä kaakossa alkaa soistunut tasamaa. Kankaalla kasvaa harvaa siemenpuumännikköä. Puiden väliset alueet on aurattu laikutuskoineella ilmeisesti keväällä 1995 tai vuonna 1994. Maaperä on hieinoa, kivetöntä hiekkaa.

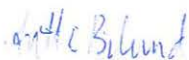
Auratun alueen itäreunaa kulkevasta aurausvaosta löytyi savias-tian reunapala (KM 29460:1) ja pari pientä murua (KM 29460:2). Paikalla näytti olevan myös likamaata ja jonkin verran palaneita kivenkappaleita. Pohjoisluoteesta, noin 25 m päästä löytyi toi-sesta aurausvaosta rautakuonaa ja eriasteisesti palanutta ja kuonaantunutta kiveä, savea ja hiekkaa (KM 29460:3-4) noin vii-den metrin matkalta. Aurausvaot olivat jo sen verran heinitty-neet, että kokonaiskuvaa löytöjen esiintymisestä alueella oli vaikea saada.

Keramiikan löytökohta on ilmeisesti alempana kuin Käräänkangas b, jolla on tekstiilikeramiikkaa, joten paikka on todennäköises-ti varhaismetallikautinen. Löytynyt reunapala ei ole tyyppillistä varhaismetallikautista keramiikkaa. Sekoitteena on pitkiä (noin 5 mm), ohuita asbestikuituja, mutta melko vähän. Pinnat ovat sileät, eikä palassa ole koristelua. (Ulkopintaa ei tosin ole kovin paljon jäljellä.) Astia vaikuttaa esimerkiksi tyyppilliseen Luukonsaaren keramiikkaan verrattuna paksuseinäiseltä. Reunan päällys on jokseenkin vaakasuora, jonkin verran kupera. Reuna on hiukan ulospäin paksunnettu.

Rautakuonan löytöpaikalla esiintyvä palanut kivi ja hiekka viit-taavat siihen, että juuri löytöpaikalla on käsitelty rautaa. Suurimmassa, noin nyrkin kokoisessa kuonamöykkyssä on yksi tasai-nen pinta, johon on tarttunut ohut kerros kiveä. Ilmeisesti kuo-na on valunut ja jähmettynyt laakealle kivelle. Tämän perusteel-la näyttää siltä, että paikalla on nimenomaan valmistettu rau-taa, eikä esimerkiksi pelkästään taottu sitä. Paikalla ei kui-tenkaan näy historiallisen ajan raudanvalmistuspaikoille tyyppi-lisiä rakenteita, kuten kuoppauuneja tai kuonakasoja. Kyseessä näyttää olevan pienimuotoisempi raudanvalmistus. Sulatusuuni voisi olla esimerkiksi samantyyppinen kuin Helsingin yliopiston kaivauksissa Ristiinan Kitulansuon asuinpaikalla 1995 tutkittu.

Asuinpaikan ja raudanvalmistuspaikan samanaikaisuus ei tarkas-tushavaintojen perusteella ole varmaa, mutta se näyttää varsin mahdolliselta. Asuinpaikan ajoittamisen kannalta voisi hyödyli-stä vaaita löytöpaikka.

Savonlinnassa 21.5.1996

Antti Bilund

PK 4211 07 SAVONLINNA 1988

Käräskangas C

O usuinpaikka (sijainti mahd. hieman optisella)

35 98

35 99

36 00

36 01

Nak = -28°

Nak = +16°

28° 55' 20" Enonkoski

Handwritten blue scribbles.

4211 04

m.j.d 1810 PB 2431

Kunta: SAVONLINNA
Nimi: Käräänkangas b

Kylä: Hannolanpelto
Inv.nro: 42

Mj.tyyppi: asuinpaikka Luokka: 2
Ajoitus: varhaismetallikautinen tekst.

Kartta: 4211 07 Koordinaatit: Paikka
X: 6868 06 Y: 4441 88 Z: 80.0

Asuinpaikkalöytöjä noin 150x20 m alalta laikutusalueelta.
Tasaista hiekkakangasta ja loivaa törmän rinnettä sen alla.

Tutkija: Lehtinen Leena tarkastus vv/kk 1989 / 8
Tutkija: Bilund Antti tarkastus vv/kk 1996 / 5

Tila: Hannolanpelto 740 506 0001 0062 (kunta kylä tila talo)
Omistaja: Erkki Kosonen
Osoite: Hannolanpelto 57310 SAVONLINNA

Löydöt:

- KM 24901: 1 KVARTSI-ISKOKSIA, 1 kpl, 59.3 g.
KM 24901: 2 KVARTSI-ISKOKSIA, 1 kpl, 21.3 g.
KM 24901: 3 KVARTSI-ISKOKSIA, 1 kpl, 4.3 g.
KM 29459: 1 SAVIASTIANPALOJA, 1 kpl, 1.0 g, sekoitteena mineraaliainesta (asbestia/talkkia/kiillettä?) pieninä muruina, huokoista, mahd. reunapala (? sisäpinta rapautunut), reuna sisään vähän paksunnettu, päällyys sisäänpäin laskeva.
KM 29459: 2 SAVIASTIANPALOJA, tekst., 11 kpl, 16.0 g, sekoitteena mineraaliainesta (asbesti/kiille/talkki?) enimmäkseen pieninä rakeina, pinnassa tekstiilipainannetta ja naarmutusta, yhdessä palassa (paks. 5 mm) molempia eri puolilla.
KM 29459: 3 SAVIASTIANPALOJA, tekst., 5 kpl, 6.0 g, karkeampaa sekoitetta niukasti, melkein pelkästään murskattua punaista maasälpää, pinnalla tekstiilipainannetta ja yhdessä palassa naarmutusta, yhden palan paksuus 5 mm.
KM 29459: 4 SAVIASTIANPALOJA (?), 1 kpl, 1.0 g, erittäin rapautunut pala, ei selvää alkuperäistä pintaa, "reikäsekoitetta".
KM 29459: 5 SAVIASTIANPALOJA, 1 kpl, 4.0 g, runsaasti karkeaa "reikäsekoitetta", paksuus 8 mm, ulkopinnalla heikkoa naarmutusta.

- KM 29459: 6 SAVIASTIANPALOJA, 3 kpl, 1.0 g, runsaasti reikäsekoitetta, rapautuneita pieniä muruja, kahdessa kuitenkin pintaa jäljellä, yhdessä naarmutusta.
- KM 29459: 7 SAVIASTIANPALOJA, 2 kpl, 1.0 g, sekoitteena melko runsaasti pitkäkuituista asbestia.
- KM 29459: 8 KVARTSIKAAVIN, 1 kpl, 5.0 g, levymäinen (pituuteensa ja leveyteensä verrattuna paksu) kvartsikappale, kolmella sivulla yhtenäinen kaareva terä (kahdella sivulla retusoitu), vastakkaisen pinnan särmät pyöristetyt.

Paikka sijaitsee Savonlinnan tuomiokirkosta 5.2 km N, Haapaveden koillisrannalla, Haapalahden luoteispuolella.

Bilund 1996:

Leena Lehtinen on 25.8.1989 tarkastanut asuinpaikan Antti Bilundin ilmoituksen perusteella.

Antti Bilund löysi yhden kvartsi-iskoksen karttaan merkityn hiekkakuopan itäseinästä (KM 24901:1). Hiekkakuopan seinästä ei tarkastushetkellä löydetty muita asuinpaikan tuntomerkkejä. Maaperä oli myös puhdasta. Hiekkakuopan itäpuolelle tehtiin muutama koekuoppa siellä olevan rantatörmän päälle, lähelle törmän reunaa. Tuolloin havaittiin koekuoppien seinämästä vahva kulttuurikerros. Yhdestä kuopasta, noin 80 m kaakkoon ensimmäisen iskoksen löytöpaikasta löydettiin yksi kvartsi-iskos (KM 24901:2). Leena Lehtinen kävi paikalla myös 1.10.1989 Savonlinnan kansalaisopiston arkeologian maastokurssin osanottajien kanssa. Tällöin löytyi kvartsi-iskos KM 24901:3 koekuopasta noin 10 m edellä mainitun koekuopan eteläpuolelta.

Maasto on hieman yli 80 metrin korkeudella olevaa tasaista hiekkakangasta, jolla kasvaa männikköä. Idässä on 80 mmpy käyrää seuraava vanha rantatörmä. Löytöpaikan länsipuolella on hiekkakuoppa. Hiekkakuopan ja törmän välissä on kaistale ehjää maata.

Savonlinnan kaupungin mj-inventoinnissa 1988 löytyi kampakeramiikan (?) palanen 300 m länteen tästä asuinpaikasta (Savonlinna 18, Käräänkangas A). On mahdollista, että asuinpaikka ulottuu koko 80 m tasolla olevalle niemekkeelle. (lähteet: Leena Lehtinen, tarkastuskertomus 11.9.1989 ja KM-löytöluettelo, KM 24901)

Bilund 1996:

Kulkiessani asuinpaikan ohi 5.5.1996 totesin, että alueella oli hakattu metsää ja hakkuuaukko oli laikutettu. Laikutus ulottui koko aiempien löytöjen perusteella asuinpaikkana pidettävälle alueelle, hiekkakuopan pohjoispuolelta tien reunasta kuopan itäpuolitse lähelle sen eteläkärkeä. Idässä laikutus ulottui 80 mmpy korkeuskäyrää seuraavan törmän alle tasamaalle ja kaakossa kauimmillaan noin sadan metrin päähän hiekkakuopasta. Laikutetulta alueelta pintaturvetta oli poistettu, niin että muutamia kymmeniä prosentteja maan pinnasta oli paljaana. Laikutus ei ilmeisesti ole kovin paljon rikkonut asuinpaikkaa, sillä laikutusjäljet eivät ulotu syvemmälle mineraali-maahan kuin satunnaisesti.

Rikotuilla kohdilla maanpinta oli sulamis- ja sadevesien pesemä, joten havaintomahdollisuudet olivat hyvät. Asuinpaikkalöytöjä oli runsaammin havaittavissa törmän suunnassa noin 70 m pituisella ja 20-30 m levyisellä alueella, jonka pohjoisreuna oli hieman etelään hiekkakuopan jo pois käytöstä jääneestä pohjoispäästä ja eteläreuna suunnilleen edelleen käytössä olevan eteläpään tasalla. Tämän alueen keskiosassa oli törmän reunan päällä

tasamaalla kvartsi-iskoksia noin aarin alalla. Mahdollinen saviastianpala (KM 29459:4) löytyi myös tältä kohtaa. 10-15 m idempänä, juuri törmän reunan alla loivasti laskevassa törmän rinteessä oli tekstiilipainanteista keramiikkaa (KM 29459:1-2) muutaman neliömetrin alalla. Toinen, suunnilleen saman laajuinen keramiikkakeskittymä oli tästä parikymmentä metriä eteläkaakkoon (KM 29459:3). Sen eteläpuolella oli taas runsaasti kvartsi-iskoksia parin aarin alalla. Vajaa kymmenen metriä lounaaseen keramiikan KM 29459:3 löytöpaikasta löytyi yksittäinen reikäsekoitteinen saviastianpala KM 29459:5. Pohjoisemmasta keramiikkakeskittymästä noin 30 m pohjoiseen, loivalta törmän rinteeltä hieman reunan alta löytyi myös muutamia reikäsekoitteisia keramiikan muruja (KM 29459:6). Koko tällä alueella oli palaneita kiviä ja paikoin likamaata. Asuinpaikka-alue näyttää jatkuvan törmää seuraten luoteeseen ainakin hiekkakuopalle tulevalle tielle asti. Tällä alueella näkyi siellä täällä yksittäisiä palaneita kiviä ja muutama kvartsi-iskos. Keskeiseltä löytöalueelta kaakkoon ei näkynyt merkkejä asuinpaikasta, tosin laikutus ei siellä yllä yhtä ylös törmän rinteeseen kuin löytöalueella ja lumikin häittäsi paikoin havaintojen tekoa.

Useimmissa löytyneissä saviastianpaloissa on tekstiilipainannetta ja muutamissa paloissa, joista ainakin osa on astian sisäpinnalta, terävää naarmutusta. Varsinaista koristelua ei ole. Yhdessä palassa on näkyvissä puolikas ilmeisesti poratusta reiästä. Kaikki tekstiilipainanteinen keramiikka on päällisin puolin varsin samanlaista. Paloja on kuitenkin ainakin kahdesta astiasta, sillä osassa on sekoitteena asbestia/talkkia/kiillettä (KM 29459:1-2), osassa taas melkein pelkästään kivimurskaa, lähinnä punaista maasälpää (KM29459:3).

Reikäsekoite paloissa KM 29459:5-6 tuntuisi viittaavan lähinnä kivikauden lopulle, mutta ei liene mahdotonta, että sitä esiintyisi varhaismetallikautisessakin keramiikassa, varsinkin kun löytyneissä paloissa on myös naarmutusta. Muuten löydöissä ei ole mitään erityisesti kivikauteen viittaavaa, joten kohteen ajoitus on vaihdettu varhaismetallikautiseksi.

Asuinpaikan länsipuolella olevan hiekkakuopan eteläosa näyttää olevan edelleen käytössä. Hiekkakuoppa ei vielä ulotu ainakaan asuinpaikan keskeisiin osiin, mutta sen itäreuna on vain noin 10 m päässä edellä mainitusta lähimmästä kvartsi keskittymästä.

Bilund 1996:

Kävin paikalla uudelleen myöhemmin kesällä 1996. Tällöin totesin, että asuinpaikka jatkuu kaakossa ainakin yhtä pitkälle kuin laikutusalue, eli noin sadan metrin päähän hiekkakuopasta. Laikutusalueen kaakkoispäässä olevalta kumpareelta (joka keväällä oli ollut vielä lumen peitossa) löytyi pari murua asbestisekoitteista keramiikkaa (KM 29459:7) ja palaneita kiviä. Löytöpaikan (sijainti noin $x=686799$, $y=444195$) kohdalla ehjää kankaan laitaa on jäljellä vain kapea kaistale törmän ja luoteispuolella olevan vanhan, täysin metsittyneen hiekkakuopan (kartassa merkitty supaksi) välissä.

Samalla kertaa otin talteen kvartsi kaapimen KM 29459:8 laikutusalueelta asuinpaikan pohjoisosasta (noin $x=686812$, $y=444187$).

Savonlinna 21.10.1996

Antti Bilund

Antti Bilund

24211 07 SAKONLIIINA 1968

Käränskanigas b
löydet KN 29459
niikkalöytöistä asp-alue

3598 3599 3600 3601
Nok = 28° 55' Enonkoski

